

Provste - og bispearkiver

Erik Kann
November 2019

Disposition - 1

Hvor er vi i det administrative univers?

Hvorfor giver det mening at beskæftige sig med bise- og provstearkiver

Det administrative system

Fra sogn til rigtigt provsti/stift

Provsternes arkiver, eksempler, indhold og anvendelse

Disposition - 2

Bispernes arkiver

Indberetninger til centraladministrationen

Stiftsøvrighedsarkiver

Bestilling af og arbejde med arkivalierne

xxx

Hvor er vi i det
administrative
univers?

Verdslig administration

Gejstlig administration

Biskop

Provst

Præst

Kancelli

Amter

OG...

Hvorfor giver det mening
at beskæftige sig med
biske- og provstearkiver

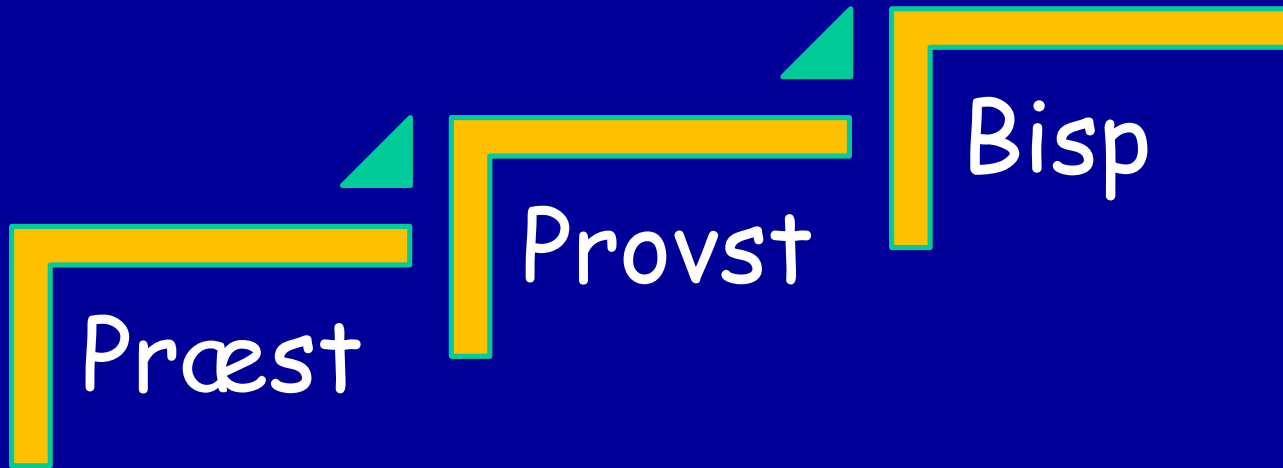

Det giver altså (for mig) mening, fordi:

- Større, bredere beredskab
- Erstatning/supplement
- Overblik
- Konkrete, spændende informationer

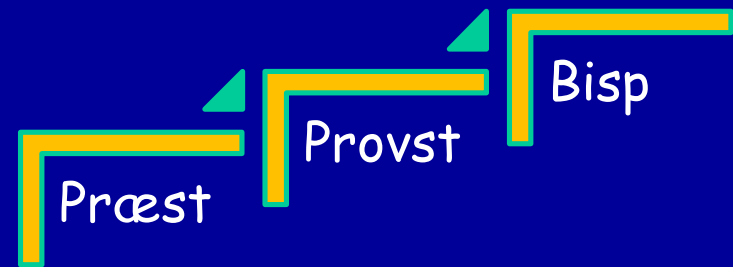
Det administrative system

Verdslig administration

Centraladministrationen

Danske Kancelli -1848

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen 1848-1916

Kirkeministeriet 1916-

Biskop og Stiftamtmand er i forening

Stiftsøvrigheden

Øverste lokale myndighed for verdslig
administration i det gejstlige system

Amterne i Danmark

Amtmanden i de
amter hvor der er
en domkirke har
titel af

STIFTAMTMAND

(Amts)skoledirektion

Amtmand og provst
Både LAND og BY

Lokale ændringer i
skoleplanen vedr.
skoledistrikter

antal skoler, antallet
af lærere

sammensætning og
lønnings

Bisper - er øverste leder af stiftet

Ved reformationen - 7 stifter

- Sjællands stift
- Fyns stift omfattende Fyn, Langeland, Lolland-Falster samt Als og Ærø
- Vendsyssel stift
- Viborg stift
- Århus stift
- Ribe stift
- Ærkestiftet i Lund

Vigtigere forandringer

1803 udskiltes Lolland-Falster fra Fyns stift og blev et selvstændigt stift

1819-64 udgjorde Als og Ærø et selvstændigt stift

I 1864 deltes Als og Ærø mellem Slesvig og Fyns stift

Efter genforeningen oprettedes Haderslev stift

I 1922 deltes Sjællands Stift i Københavns stift og Roskilde stift

Provstierne

Oprindelig herredsprovster

Fra 1806- ca. 1822 Amtsprovstier

Fra ca. 1822 distriktsprovstier

Fra sogn til RIGTIGT
provsti/stift

Eksempel - Bogø

Stift:

-1803: Fyns stift

1803-1978: Lolland-Falsters stift

1978- Roskilde stift

Provsti:

1536-1806: Falster Nørre herreds provsti

1806-1829: Maribo amts provsti

1829-1903: Falsters provsti

1903-1978: Falster Nørre herreds provsti

LÆS

Artikler i Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk:

Provster

Biskopper

Gejstlig administration

WIKI artikler på nettet

Trap Danmark

Kommentarer i DAISY

Administrativt overblik, specielt provsti og stift

<u>Fuglebjerg sogn</u>	Herred: Øster Flakkebjerg	Amt: Sorø
<u>Provsti:</u> ...	- 1808 ()	... Øster Flakkebjerg herreds
	1808 - 1828 (20.12.)	... Sorø amts
	1828 - 1972 (til 1. 4.)	... Vester- og Øster Flakke- bjerg herreders
	1972 -	... Skalsker
<u>Stift:</u>	- 1922 (til 1.12.)	... Sjællands
	1922 -	... Roskilde
<u>Stiftanti</u>		... Sjællands

"De brune kasser"

Arkivalieronline

Se scannede og digitaliserede originale protokoller, dokumenter og andre arkivalier på nettet.

Se arkivalier online

På Arkivalieronline finder du alle digitaliserede dokumenter. Når du vælger et emne nedenfor, sendes du til Arkivalieronline.

[Kirkebøger](#) > [Folketællinger](#) > [Lægdsruller](#) > [Skifter](#) >

[Centraladministrationen](#) > [Ejendomme](#) >

[Fængsler og forbedringsvæsen](#) > [Færøerne](#) > [Fæstevæsen](#) >

[Gejstligheden](#) > [Godser](#) > [Håndværk](#) >

[Kulturinstitutioner](#) > [Lokaladministrationen](#) > [Militærvæsen](#) >

[Pergamentsamlingen](#) > [Politi](#) > [Postvæsen](#) >

[Private arkiver](#) > [Regnskaber](#) > [Retsvæsen](#) >

[Social- og sundhedsvæsen](#) > [Søfart](#) >

[Sønderjylland & Hertugdømmerne](#) > [Toldvæsen](#) >

[Vestindien](#) >

Registraturer og vejledninger på Arkivalieronline >

Her finder du registraturer, vejledninger m.m., som er blevet udarbejdet af arkivpersonale og brugere gennem årene.

Registraturer og
vejledninger

Registraturer - Erhvervsarkivet	Her kan du finde en del af de registraturer, som Erhvervsarkivet har udgivet gennem tiden. En registratur er en detaljeret arkivfortegnelse, der ofte indeholder flere oplysninger end Daisy. De skal dog anvendes med varsomhed. Informationer om de enkelte arkivserier kan være forældede.
Registraturer - Landsarkivet for Fyn	Her kan du finde en del af de registraturer, som Landsarkivet for Fyn har udgivet gennem tiden. En registratur er en detaljeret arkivfortegnelse, der ofte indeholder flere oplysninger end Daisy. De skal dog anvendes med varsomhed. Informationer om de enkelte arkivserier kan være forældede.
Registraturer - Landsarkivet for Nørrejylland	Her kan du finde en del af de registraturer, som Landsarkivet for Nørrejylland har udgivet gennem tiden. En registratur er en detaljeret arkivfortegnelse, der ofte indeholder flere oplysninger end Daisy. De skal dog anvendes med varsomhed. Informationer om de enkelte arkivserier kan være forældede.
Registraturer - Landsarkivet for Sjælland m.m.	Her kan du finde en del af de registraturer, som Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm nåede at udgive for det blev nedlagt i 2011. En registratur er en detaljeret arkivfortegnelse, der ofte indeholder flere oplysninger end Daisy. De skal dog anvendes med varsomhed. Informationer om de enkelte arkivserier kan være forældede.
Registraturer - Landsarkivet for Sønderjylland	Her kan du finde en del af de registraturer, som Landsarkivet for Sønderjylland har udgivet gennem tiden. En registratur er en detaljeret arkivfortegnelse, der ofte indeholder flere oplysninger end Daisy. De skal dog anvendes med varsomhed. Informationer om de enkelte arkivserier kan være forældede.
Registraturer - Rigsarkivet	Her kan du finde en del af de registraturer, som Rigsarkivet i København har udarbejdet gennem tiden. En registratur er en detaljeret arkivfortegnelse, der ofte indeholder flere oplysninger end Daisy. De skal dog anvendes med varsomhed. Informationer om de enkelte arkivserier kan være forældede.
Registre, diverse	Her kan du finde en bred samling af registre og kartoteker, der kan hjælpe dig med at finde det du søger i Rigsarkivets samlinger.

Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpemidler

"De brune kasser". Administrative tilhørsforhold i København og på Frederiksberg (1976 - 1976)

Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpemidler

"De brune kasser". Administrative tilhørsforhold indenfor amterne på Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm (1976 - 1976)

www.digdag.dk

Det gælder om altid at
være på omgangshøjde

Provstiernes arkiver

Der skal være én Provst i hvert Herret, som skal være Superintendentens Medhielper at tilholde Kirke- og SkoleTienere at gøre deres Embede og see til, at alting gaar allevegne skikkelig og ret til DL 2-16-1

at tilholde Kirke- og
SkoleTienere at gøre
deres Embede og see til,
at alting gaar allevegne
skikkelig og ret til DL 2-
16-1

Opgaver i det gejstlige system

Nærmeste foresatte for
præsterne, føre tilsyn med
præsternes embedsgerning
(Kirkevisitatser)

Melleminstans når præsterne skal
henvende sig til bisperne

Retslige opgaver

Skifteforvalter for den gejstlige
stand frem til 1806. Også
overformynderisager

Verdslige opgaver

Skole

Fattigvæsenet

Provstens opgaver i relation til skolevæsenet

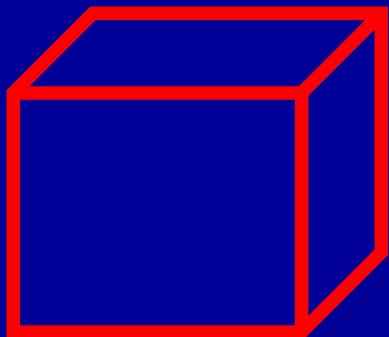
1814 helt afgørende for provstens del i opgaverne med skolen

Op igennem 1900-tallet stigende betydning

Helt frem til 1933 det centrale medlem af amtsskoledirektionen

HOVEDVARIABLER

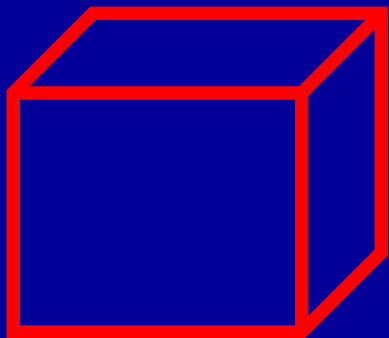
BISKOP

Centralt
niveau

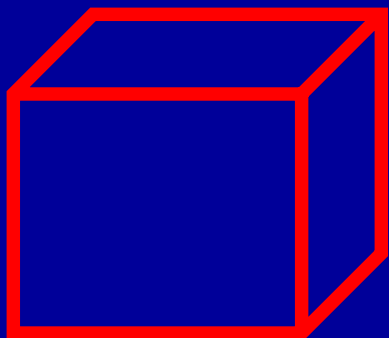
Kancelli,
Ministerium

Regionalt
niveau

(AMTS) Skoledirektion

Lokalt
niveau

Skolekommission

(Amts)skoledirektion

Amtmand og provst
Både LAND og BY

Lokale ændringer i
skoleplanen vedr.
skoledistrikter

antal skoler, antallet
af lærere

sammensætning og
lønnings

Arkivalier ???

1856

Alderstillæg til
skolelærere,
understøttelse mm.

SKOLEFONDEN
1856

Bestyres af

(Amts)
skoledirek-
tionen

Administrerer fonden

SKOLERÅD fra 1856,
et for hver
amtsrådsreds

Bevilgende
myndighed

Biskoppernes arkiver

Superintendenterne skulle lære andre
den hellige skrift, prædike guds ord for
Folket, ikke alleeniste i Byen, der som de
boe, men ogsaa over hele det Stigt, hvor
som helst de komme

De skule lægge Vind paa, at alle
Præstene retsindelige og
eendrægtelige lære Christi hellige
Evangelium, og andet der bør at følge
med, og at Præsterne med deris
Hussinde føre et skikkeligt Levnet, saa
som saadanne Christi Tienere vel anstaar
DL 2-17-5 og 7

Opgaver:

Godsadministratorer -
fæstegods

Visitatser

Indberetninger til
Kancelliet/Ministeriet

Opgaver i egenskab af
Stiftsøvrighed

Herredsbøger, præstebøger mm

Sjællands Stifts Bispearkiv:
Afskrift af Tybjerg herreds Bog 1738

Tamperretten

Ribe Stift,
tamperret 30. maj
1792 i

Ribe Stift
Bispearkiv

c. At endskiønt Præstens Medhielper efter Tingsvidnets Formældning har advaret Christen Jensen Thye at entholde sig fra bemeldte Kirsten Sørensen D[atte]r, og ey at leve i slig en utugtig og skammelig Levnet med bem[el]te Qvinde, saa har saadant dog været frugtesløs saavel paa hans, som paa Qvindens side, ja, denne har endog viist sig saa frek, at hun selv har tilstaaet og broutet af, at hun havde søgt Seng med Christen Thye og sovet hos ham. Paa grund af foranførte m.v., som det fremlagte Tings Vidne indeholder, og som er denne Kirsten Sørensen D[atte]r overbeviist, nedlagte Raadmand Simonsen sin underdanige Paastand, neml. at det imellem foranmeldte Knud Simonsen og Hustrue Kirsten Sørensen D[atte]r hidtil værende Ægteskab ved denne høye Retts Dom maae vorde ophævet, og at det maa vorde ham som den uskyldige tilladt sig i andet og nyt Ægteskab at begive, da det siden vil blive at afgjøre, hvorledes hun ved den ordinaire Rett for hendes ublue Forhold vil vorde anseet og dømt. Saaledes indlod Raadmand Simonsen denne Sag til denne høye Retts forventende Dom og Kjendelse. Det af Actor Hr raadmand Simonsen ~~begjæring~~ fremlagte Tingsvidne blev efter hans begjæring af retten modtaget.

Som beskikket Forsvar for den saggivne Kirsten Sørensen D[atte]r var mødt for denne høye Rett Steensen af Ribe, som alleene ydmygst begjærede at det maatte vorde Citanten paalagt at udtage Rettens Forelæggelse til bemeldte Kirsten Sørensen D[atte]r for til næstkommende Tamper-Dag selv persohnligen her at møde, til hvilken Tiid Steensen forbeholdt sig hvad han til hendes Undskyldning og Forsvar kunde have at erindre. Raadmand Simonsen kunde ey have noget imod, at Kirsten Sørensen D[atte]r blev forlagt og givet Laugdag; men han formodede, at denne høye Rett til næste Tamperdag afsagte Dom i sagen, hvad enten Kirsten Sørensen D[atte]r gav persohnlig Møde eller ey. Siden det alleene er i Desertions Sager, at den hiemmeværende skal møde for Tamper Retten for i følge Forord. af 29. May 1750 at svare paa de Spørgsmaale, som Retten eller Parterne til en saadan forladt Person maatte have at fremsætte.

Den i puncto adulterii indstævnte Kirsten Sørensen D[atte]r lod Retten 3de Gange paaraabe, men da hun ikke mødte, blev hun forelagt og laugdagett at

Ægteskabsretten trådte sammen 4 gange
om året - på de såkaldte Tamperdage

Ægteskabssager

Ophævedes 1797, herefter blev
ægteskabssager civil pådømt

Tamperret-arkivalier

Sjælland:
Københavns Universitets arkiv

Lolland-Falster:
Lolland Falsters Stiftsøvrigheds arkiv

Bornholm:
Bornholms amts arkiv

Fyn:
Fyns Stiftsøvrigheds arkiv

Ålborg stift:
Aalborg bispearkiv

Viborg stift:
Viborg bispearkiv

Aarhus stift:
Århus bispearkiv

Ribe stift:
Ribe bispearkiv

Stiftsøvrighedsarkiver

Bestilling af og arbejde med arkivalierne

Journal

Kopibog

Sager

Men.....

Fyns stift - Stiftsøvrigheden

Journal B over indkomne breve 1897-1903

Provst Olsen fremsender forespørgsel fra pastor Damborg om det kan tillades en nabo at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen

Provst Olsen fremsender Andragende fra Sognepræst om Lån

Provst Olsen fremsender Andragende fra Eieren af Dalum Kirketiende om Approbation af Salg af tre Gravsteder paa Dalum Kirkegaard

N.F.Jensen, Rikkesminde fremsender Forespørgsel om Erhvervelse af et Gravsted paa Dalum Kirkegaard

Nr.	Indhold og Henvendelse	Odeni Herred.	Færdig Expedition	Færdig Indkommen	Færdig Expedition	338
		1897.				
1	Drainrør. Provst Olsen 6/1 97 fremsender forespørgsel fra pastor Damborg om det kan tillades en nabo at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				17/1 97 Provst Olsen 32.	
2	Andragende. Sognepræst 10/1 97 fremsender Andragende for Sognepræst om at få tilladelse til at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				20/1 97 Provst Olsen 32.	
3	Andragende. Sognepræst 10/1 97 fremsender Andragende for Sognepræst om at få tilladelse til at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				20/1 97 Provst Olsen 32.	
4	Andragende. Sognepræst 10/1 97 fremsender Andragende for Sognepræst om at få tilladelse til at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				20/1 97 Provst Olsen 32.	
5	Andragende. Sognepræst 10/1 97 fremsender Andragende for Sognepræst om at få tilladelse til at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				20/1 97 Provst Olsen 32.	
6	Andragende. Sognepræst 10/1 97 fremsender Andragende for Sognepræst om at få tilladelse til at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				20/1 97 Provst Olsen 32.	
7	Andragende. Sognepræst 10/1 97 fremsender Andragende for Sognepræst om at få tilladelse til at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				20/1 97 Provst Olsen 32.	
8	Andragende. Sognepræst 10/1 97 fremsender Andragende for Sognepræst om at få tilladelse til at lægge Drainrør over Præstens Mark for at aflede Vandet fra Eiendommen.				20/1 97 Provst Olsen 32.	

Sjællands stifts
bispearkiv

B. 3 c2

511, 28, 24

I N D K O M N E

S A G E R

vedr

Det danske skolevæsen

I.

1773	1853	<u>Hovedprotokol vedr. Prinsesse C. A. Stiftelse</u>
1841	1846	<u>Indberetning om født, døde og kopulerede</u>
1831	1852	<u>Indberetninger fra Københavns Magistrat om separerede ægtefolk</u>
1732	1732	<u>Indberetninger om de latinske skolars tilstand med biskoppens betænkning</u>
1824	1826	<u>Indberetninger om dødfødte børn</u>
1864	1913	<u>Indberetninger om kirke- og præstegårdssyn</u>
1868	1902	<u>Indberetninger om kirkelige forhold</u>
1820	1851	<u>Indberetninger om konfirmerede</u>
1729	1797	<u>Indberetninger om køb og salg af kirker</u>
1903	1921	<u>Indberetninger om menighedsrådsvalgene</u>
1829	1829	<u>Indberetninger om skolevæsenet på Bornholm</u>
1897	1910	<u>Indfriele obligationer</u>
1738	1820	<u>Indkomne ansøgninger m.m. vedr. fiscus ecclesiasticus</u>
1729	1757	<u>Indkomne breve vedr. slavekassen</u>
1733	1820	<u>Indkomne sager</u>
1710	1820	<u>Indkomne sager fra korrespondenter uden for stiftet</u>
1739	1816	<u>Indkomne sager vedr. Blovstrød og Herstedvester sognes kirker og kirkegods samt tiender</u>
1737	1820	<u>Indkomne sager vedr. Brønshøj og Rødovre sognes kirker og kirkegods samt tiender</u>
1742	1820	<u>Indkomne sager vedr. diverse tiender m.m.</u>
1738	1820	<u>Indkomne sager vedr. Holbo Herred</u>
1738	1820	<u>Indkomne sager vedr. Horns Herred</u>
1691	1826	<u>Indkomne sager vedr. København</u>
1657	1820	<u>Indkomne sager vedr. Lynge-Frederiksborg Herreder</u>
1629	1820	<u>Indkomne sager vedr. Lynge-Kronborg Herreder</u>
1732	1820	<u>Indkomne sager vedr. Ramsgård Herred</u>
1817	1817	<u>Indkomne sager vedr. reformationsfesten</u>
1710	1817	<u>Indkomne sager vedr. seminariefondet</u>
1738	1820	<u>Indkomne sager vedr. Smørum Herred</u>
1738	1820	<u>Indkomne sager vedr. Sokkelund Herred</u>
1738	1820	<u>Indkomne sager vedr. Strø Herred</u>
1691	1820	<u>Indkomne sager vedr. Sømme Herred</u>
1742	1820	<u>Indkomne sager vedr. Tune Herred</u>
1729	1820	<u>Indkomne sager vedr. Voldborg Herred</u>

Bilag - bilag og atter bilag

No 39.

And August Rørdal fra Lagstuen og Rørdal
den 1824.

No 40.

And August Rørdal fra Lagstuen og Rørdal
den 1824.

No 41.

And August Rørdal fra Lagstuen og Rørdal
den 1825.

No 42.

And August Rørdal fra Lagstuen og Rørdal
den 1824.

Hvor er bilagene?

Myndighed

Kommer
tilbage?

Forbliver

Sendes
nedad

Sendes
opad